

Samordnad äldreboendeplanering för särskilda boendeformer

Varje kommun har enligt bestämmelse i socialtjänstlagen¹ en skyldighet att inrätta särskilda boendeformer för äldre personer som behöver omvårdnad och särskilt stöd. Av samma lag framgår också kommunens² ansvar för att planera sina insatser inom socialtjänsten och att utifrån socialtjänstens uppdrag delta i samhällsplaneringen på strukturell nivå.

Från och med 2026 års budget ska utbyggnaden av stadens vård- och omsorgsboenden utgå från stadens samordnade äldreboendeplanering (SÄB). Arbetet med utbyggnaden leds och samordnas av kommunstyrelsen. SÄB ska säkerställa en framsynt och ekonomiskt hållbar utbyggnad av vård- och omsorgsboenden och samtliga berörda nämnder ska arbeta i enlighet med den gemensamma planeringsinriktningen.

Arbetet i SÄB startade i januari 2026. I arbetsgruppen som leds av kommunstyrelsen ingår representanter från stadsbyggnadsnämnden, exploateringsnämnden, Stockholms Stadshus AB, Micasa och äldrenämnden. Äldrenämndens uppdrag är bland annat att samordna och representera stadsdelsnämnderna samt ta fram stadsövergripande behovsunderlag för planeringen av nya vård- och omsorgsboenden.

Utgångspunkten för den samordnade äldreboendeplaneringen är att stadens vård- och omsorgsboenden är en gemensam resurs. Med utgångspunkt i behovsunderlagen har nämnden tagit fram förslag på var de kommande vård- och omsorgsboenden som staden behöver bör placeras.

Det är första året som äldreboendeplaneringen ingår i stadens lokalresursplan genom den nya modell som införts för att stärka kopplingen mellan äldreboendeplanering och övrig lokalförsörjning. Arbetet med formen för fortsatt redovisning ingår inom ramen för arbetet.

Innevarande bestånd, behovsprognos och planering

Nuläge

Uppgifterna nedan är hämtade från Swecos prognos om äldreomsorgstagare 2026 - 2050 om inget annat anges.³

Vård-och omsorgsboende (inklusive profilboende)

- 5 891 individer hade ett verkställt beslut om vård- och omsorgsboende, varav ca 60 procent avsåg boende med demensinriktning.

¹ 8 kap. 4 SoL

² Detta ansvar vilar på den nämnd eller de nämnder som kommunfullmäktige utsett att ansvara för socialtjänsten. I Stockholms stad är det stadsdelsnämnderna, med undantag av samordningen av planering enligt ovan.

³ Siffrorna är hämtade september 2025.

- 216 beslut om vård-och omsorgsboende kunde inte verkställas inom tre månader⁴, huvudsakligen beroende på att enskilda valt att tackat nej till ett eller flera erbjudanden.
- Medianboendetiden år 2024 var 22 månader på ett vård- och omsorgsboende, vilket är något längre än tidigare år. Boendetiderna var längre på demensboenden jämfört med boenden med somatisk inriktning, vilket driver på utvecklingen med längre boendetider totalt sett.

Korttidsboende

- 446 personer hade vid mät månaden i september 2025 verkställda beslut om korttidsboende, varav 109 med inriktning växelvård och 76 med inriktning avlösning.
- Av de verkställda besluten avsåg 284 (64 procent) vistelse efter sjukhusvård.
- Den genomsnittliga vistelsetiden var 11,5 dygn.

Servicehus

- 497 personer hade ett verkställt beslut om servicehus.
- Cirka 95 procent av dessa hade någon form av insats från hemtjänsten.

Tillgång till platser i särskilt boende (kapacitet)

För att staden ska kunna tillgodose behovet av särskilda boendeformer behöver staden ha tillgång till en viss kapacitet, det vill säga ett visst antal platser. För att bland annat öka rådigheten över särskilda boendeformer finns en beslutad planeringsinriktning som innebär att minst 60 procent av vård-och omsorgsfastigheterna inom stadens geografiska område ska finnas inom stadens eget fastighetsbestånd.

Nuläge

Vid utgången av år 2025 fanns det totalt 81 vård- och omsorgsfastigheter inom stadens geografiska område. Stadens fastighetsbolag Micasa Fastigheter ägde 39 av dessa, vilket motsvarar 48 procent. I 29 av dessa fastigheter bedrevs verksamhet i stadens egen regi/på entreprenad. I övriga tio bedrevs verksamhet av privata utförare upphandlade enligt LOV.

Kapacitet inom stadens eget fastighetsbestånd

I tabellen nedan redovisas kapaciteten inom stadens eget fastighetsbestånd år 2025.

Stadsdels-region	Antal fastigheter ägda av Micasa Fastigheter	Varav med drift i stadens egen regi/entreprenad	Antal platser totalt i fastigheter ägda av Micasa Fastigheter	Varav med drift i stadens egen regi/entreprenad

⁴ Socialtjänstlagen (SoL) kräver att beviljade insatser ska verkställas skyndsamt. Om ett gynnande beslut inte har verkställts (påbörjats) inom tre månader är kommunen skyldig att rapportera detta till IVO - Inspektionen för vård och omsorg samt till kommunens revisorer.

Västerort	11	6	966	723
Innerstaden	17	12	1 308	1 092
Västra Söderort	5	5	334	334
Östra Söderort	6	6	499	499
Totalt:	39	29	3 107	2 648

Tabell 3: Kapacitet inom stadens eget fastighetsbestånd 2025. Källa: Underlag från stadsdelsnämnderna december år 2025.

Privata utförare i stadens fastigheter

I dagsläget hyr Micasa Fastigheter ut tio vård- och omsorgsboenden till utförare i privat regi upphandlade enligt LOV. Dessa utförare kan ha avtal med flera kommuner.

Stadsdelsregion	Antal privat drivna boenden i Micasa's fastigheter	Antal platser
Västerort	5	243
Innerstaden	5	216
Västra söderort	0	0
Östra söderort	0	0
Totalt:		459

Tabell 4: Privata utförare i stadens fastigheter år 2024. Källa: Stadsdelsregionernas boendeplaner.

Utförare i stadens egen regi i privatägda fastigheter

Inom staden bedrivs också verksamhet i stadens egen regi/på entreprenad i privat ägda fastigheter, se tabellen nedan.

Stadsdelsregion	Antal privata fastighetsägare	Antal platser
Västerort	0	0
Innerstaden	8	396
Västra söderort	1	22
Östra söderort	1	13
Totalt:	10	431

Tabell 5: Antal privata fastighetsägare där verksamhet bedrivs i stadens egen regi/entreprenad. December år 2024. Källa: Stadsdelsregionernas boendeplaner år 2026.

Kapacitet inom valfrihetssystemet – privat regi

Stockholms stads valfrihetssystem för vård- och omsorgsboende omfattar hela Stockholms län. Vid utgången av år 2025 fanns det 115 vård- och omsorgsboenden i privat regi upphandlade enligt lag om valfrihetssystem (LOV) inom stadens valfrihetssystem. 42 av dessa fanns inom stadens geografiska **område**. Övriga inom kommuner i länet.

Varken beställaren (i det här fallet staden) eller utföraren är garanterad vissa volymer i ett valfrihetssystem, dessa avgörs av brukarens val. En utförare kan ingå i flera kommuners valfrihetssystem samtidigt. Det innebär att stadens tillgång till platser utanför kommunen kan komma att påverkas av hur situationen ser ut i andra kommuner som utförare har avtal med. Ytterligare en faktor som över tid kan påverka tillgången till platser inom ett valfrihetssystem är det faktum att en utförare kan säga upp avtalet med staden med tre månaders uppsägningstid.

De platser som ingår i valfrihetssystemet är alltså inte avtalade i den meningen att staden är garanterad att få nyttja dessa. Platserna kan därför ses som potentiellt tillgängliga. Vid utgången av år 2025 uppgick det totala antalet privata platser i valfrihetssystemet till totalt 5 040. Av dessa nyttjade staden totalt 56 procent. Av de platser som finns inom staden nyttjades cirka 98 procent, medan nyttjandegraden utanför staden var 27 procent.

Antalet platser inom staden minskat något sedan år 2024, medan platserna utanför staden har ökat något, se vidare i tabellen nedan.

Kategori	2021	2022	2023	2024	2025
VOB LOV inom staden	1 950	1 950	1 950	2 189	2 092
VOB LOV utanför staden	2 408	2 718	2 738	2 942	2 948
Totalt VOB LOV:	4 358	4 668	4 688	5 131	5 040

Tabell 6: Antal möjligt tillgängliga platser i vård- och omsorgsboende LOV inom Stockholms stads valfrihetssystem december 2021–2025. Källa: Äldrenämndens avtalsförvaltare.

Behovsprognos 2026 - 2045

För att kunna beräkna behovet av fysiska platser i särskilt boende görs en årlig prognos baserad på Swecos prognosmodell som beskriver förväntad omsorgskonsumtion. I behovsprognosen används det så kallade nulägesalternativet, som bygger på följande antaganden:

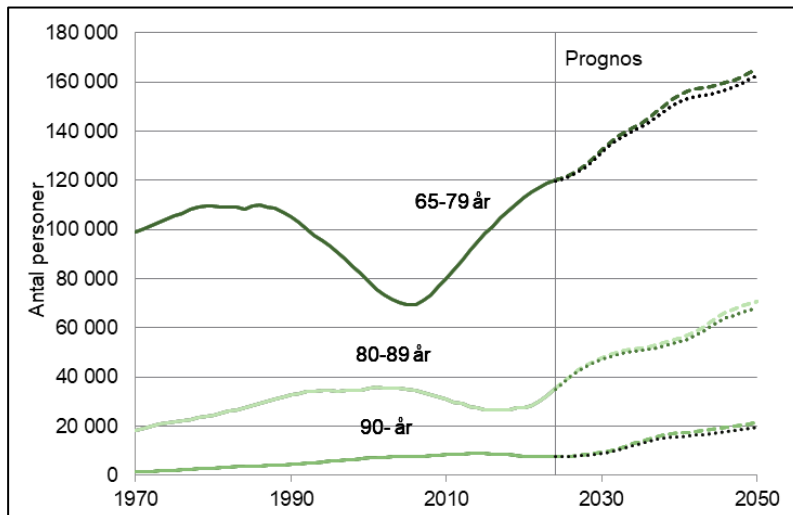
- antal omsorgstagare förändras under prognosperioden utefter befolkningsprognos,
- ingen konsumtionsminskning (minskning av omsorgsbehov) på grund av hälsoförbättringar och/eller minskat omsorgsbehov antas ske framöver,
- behovet av omsorgsinsatser (särskilda boendeformer) utgår från 2025 års nivå och förblir oförändrat under hela prognosperioden

Demografisk utveckling

I Stockholms stad fortsätter antalet personer i åldersgruppen 65 år och äldre att öka framöver, vilket huvudsakligen kan förklaras med de stora ålderskullarna födda på 1940- och 1950-talen.⁵ Den prognosticerade ökningen per åldersgrupp illustreras i diagrammet nedan.

⁵ Sweco. 2025. Prognos över antalet äldreomsorgstagare i Stockholms stad perioden 2026 - 2050.

Den demografiska utvecklingen i åldersgruppen 80 år och äldre bedöms vara den faktor som har störst påverkan på behovet av särskilda boendeformer. Fram till år 2045 beräknas denna åldersgrupp i det närmaste fördubblas. Åldersgruppen 90 år och äldre, där behovet av vård- och omsorgsboende är störst, beräknas öka från 7 700 individer år 2025 till drygt 19 000 individer år 2045.

Figur 1: Befolkningen 65 år eller äldre i Stockholms stad, 1970–2024 och prognos 2025–2050 enligt 2025 års prognos (streckad linje) samt 2024 års prognos (prickad linje). Källa: Sweco.

Behov av platser i vård- och omsorgsboende

Antalet individer med behov av vård- och omsorgsboende beräknas öka från cirka 5 900 år 2025 till drygt 11 000 år 2045. Andelen med behov av boende med demensinriktning beräknas ligga kvar på nuvarande nivå, det vill säga cirka 60 procent.

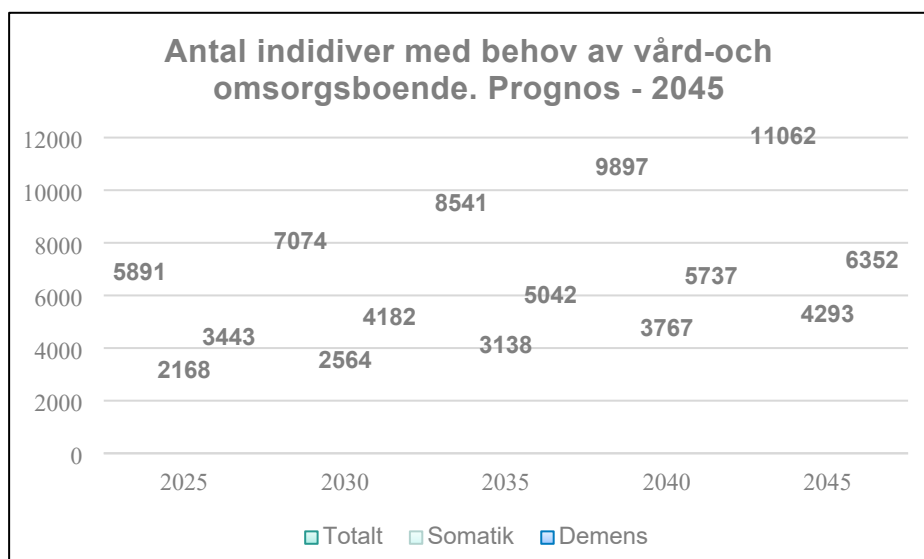

Diagram 1: Prognos behov av vård- och omsorgsboende 2025 - 2045. Källa: Sweco.

Behov av platser i servicehus

Antalet boende i servicehus har minskat över tid. År 2020 fanns det 12 servicehus med totalt 1 039 lägenheter inom staden. Efter beslutade avvecklingar kommer staden att år 2026 ha tillgång till sju servicehus med 496 lägenheter, samtliga inom stadens eget fastighetsbestånd och i stadens egen regi.

Servicehusen ingår inte i planeringsunderlaget för särskilt boende, men omnämns här då avvecklingar kan påverka efterfrågan på särskilt boende. Av de individer som hittills berörts av avvecklingarna har mellan 30 och 40 procent varit i behov av vård- och omsorgsboende.

Process för samordnad äldreboendeplanering

Planeringsprocessen

Från och med år 2026 års budget ska utbyggnaden av stadens vård- och omsorgsboenden utgå från stadens samordnade äldreboendeplanering (SÄB). Arbetet med utbyggnad leds och samordnas av kommunstyrelsen. SÄB ska säkerställa en framsynt och ekonomiskt hållbar utbyggnad av vård- och omsorgsboenden och samtliga berörda nämnder ska arbeta i enlighet med den gemensamma planeringsinriktningen.

Processen illustreras i bilden nedan.

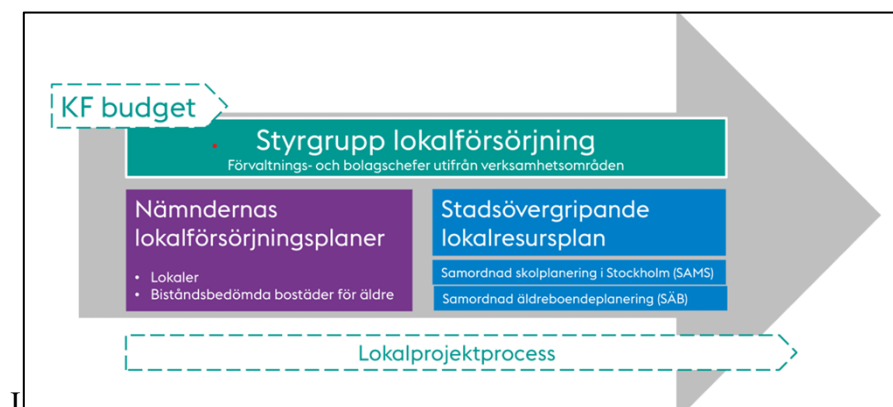

Diagram 1: Processbeskrivning planeringsprocess särskilda boenden. Källa: Stadsledningskontoret.

SÄB (samordnad äldreboendeplanering)

Arbetet i SÄB startade i januari 2026. I arbetsgruppen som leds av stadsledningskontoret ingår representanter från stadsbyggnadskontoret, exploateringskontoret Stockholms Stadshus AB, Micasa och äldrenämnden. Äldrenämndens uppdrag är bland annat att samordna och representera stadsdelsnämnderna samt ta fram stadsövergripande behovsunderlag för planeringen av tillkommande vård- och omsorgsboenden.

Utgångspunkten för den samordnade äldreboendeplaneringen är att stadens vård- och omsorgsboenden är en gemensam resurs.

Med utgångspunkt i behovsunderlagen har äldrenämnden tagit fram förslag på var de kommande vård- och omsorgsboenden som staden behöver bör placeras. Förslagen som presenteras på kartor per stadsdelsregion har sedan bearbetats i arbetsgruppen.

Behovsunderlagen, förslagen och kartorna har redovisats, diskuterats och justerats vid områdesmöten som hållits per stadsdelsregion där chefer och medarbetare från äldreomsorgen och stadsdelsnämndernas lokalenheter deltagit.

Föreslagna placeringar av vård- och omsorgsboenden på kartorna har inte en strikt geografisk koppling utan ska ses om ungefärliga och stadsgemensamma. På kartorna redovisas behov och planering av utbyggnad i stadens egen regi. Då arbetssättet är nytt är antalet konkretiserade projekt och utpekade tomter ännu relativt begränsat. Arbetet i SÄB kommer att fortsätta utvecklas bland annat genom att skapa en ännu tydligare helhetsbild, såväl för utförare i stadens egen regi som för privata utförare, av utbyggnadsbehovet.

Lokalförsörjningsplaner och lokalresursplan

Samtliga stadsdelsnämnder tar årligen, i samband med flerårsbudgeten, fram en lokalförsörjningsplan. År 2026 är första gången särskilda boendeformer för äldre ingår i lokalförsörjningsplanerna istället för att presenteras i ett separat dokument. Äldrenämnden tar fram ett stadsövergripande planeringsunderlag och analys baserat på innevarande bestånd, behovsprognos och planerade nybyggnationer. Underlaget finns med i respektive stadsdelsnämnds lokalförsörjningsplan. Äldrenämnden ger stöd till stadsdelarna i den nya processen med lokalförsörjningsplanen bland annat vid upprättandet och genom uppgifter om antal möjliga platser i privat regi inom LOV.

Respektive stadsdelsnämnds lokalförsörjningsplan sammanställs av stadsledningskontoret och ingår från år 2026 ingå i den stadsövergripande lokalresursplanen som beslutas av kommunstyrelsen.

Nedanstående stadsövergripande analys har tagits fram av äldrenämnden och ingår i varje stadsdels lokalförsörjningsplan

Enligt Stockholms stads befolkningsprognos ökar antalet äldre kraftigt under de kommande åren vilket medför ett ökat behov av vård- och omsorgsboenden. Stadens planering utgår från två planeringsperioder: år 2027–2034 och år 2035–2045.

Under den första planeringsperioden beräknas antalet äldre med behov av vård- och omsorgsboende öka från cirka 6 300 personer till cirka 8 250 personer. Det innebär en ökning med omkring 1 950 äldre personer fram till år 2034. Ökningen bedöms vara särskilt tydlig i innerstaden under denna period.

I nuläget finns cirka 4 850 platser i vård- och omsorgsboenden inom staden, varav cirka 2 650 drivs i stadens egen regi och cirka 2 200 drivs i privat regi. Därutöver finns cirka 2 900 platser utanför staden som är potentiellt möjliga inom ramen för valfrihetssystemet (LOV). Kapaciteten påverkas av renoveringsbehov inom stadens befintliga bestånd. Under den första planeringsperioden berörs cirka 240 servicehuslägenheter och 252 lägenheter i vård- och omsorgsboenden av renoveringar som kräver evakuering.

I staden planeras för byggnation av cirka 430 platser i stadens egen regi samt cirka 350 platser i privat regi under perioden 2027–2034. Det nu planerade nytillskottet av vård- och omsorgsboenden bedöms inte möta det prognosticerade behovet. Med hänsyn till ökat behov, befintlig och planerad kapacitet, renoveringsrelaterade bortfall samt möjliga val inom LOV bedöms ett ytterligare tillskott om cirka 1500 platser behövas fram till år 2034 vilket

motsvarar cirka 18 nya vård- och omsorgsboenden. Inriktning och behov för perioden kommer att preciseras inom ramen för Samordnad äldreboendeplanering (SÄB) i samverkan med stadsdelsnämnderna.

Under den andra planeringsperioden, år 2035–2045, ökar enligt Stockholms stads prognos antalet äldre med behov av vård- och omsorgsboende från cirka 8500 till cirka 11 000 personer. Den största ökningen av antalet äldre beräknas ske i Östra söderort och Västerort.

Under första delen av planeringsperioden beräknas fortsatt renovering inom stadens bestånd av ca 100 platser inom vård- och omsorgsboenden och drygt 200 servicehuslägenheter. I den planering av nybyggnation som fortfarande är i ett mycket tidigt skede förväntas i början av perioden ett nytillskott om ca 300 platser vård- och omsorgsboende i stadens egen regi.

Sammantaget kommer ytterligare omkring 2 500 äldre beräknas ha behov av vård- och omsorgsboende år 2045 vilket motsvarar ett behov av ca 30 nya vård- och omsorgsboenden.

Analysen speglar den planering som var känd inför redovisningen i Underlag för budget 2027 med inriktning 2028 och 2029.